

Roman Nir

"Bibiografia Mariana 1967-1972",
Giuseppe M. Besutti, Roma 1974 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 46/4, 220-222

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ostatnie trzy dodatki (8—10) zawierają wykaz osób zajętych w kongregacji w charakterze urzędników, konsultorów, postulatorów i adwokatów. Zwraca uwagę, że na 148 postulatorów, ok. 20 zgromadziło w swym ręku prawie 3/4 wszystkich spraw prowadzonych w kongregacji, co odbija się na powolnym przygotowywaniu materiałów dla kongregacji. Adwokatów jest tylko 15, co również wpływa na powolny tok spraw, a trzeba pamiętać, że poszczególne części dokumentacji procesowej, jak *summarius* procesów, różnego rodzaju informacje, odpowiedzi na wysunięte trudności itp. musi podpisać adwokat, oczywiście po zapoznaniu się ze sprawą. Z iloma sprawami w roku może adwokat zapoznać się sumiennie? Stąd ciężar sprawy przechodzi właściwie na postulatora. Ta praktyka powinna wpłynąć na zmianę przepisów w odnowionym kodeksie prawa kanonicznego.

Dokładny alfabetyczny indeks diecezji, imion i nazwisk uzupełnia dzieło, co bardzo korzystnie wpływa na możliwość szybkiego korzystania z niego.

o. Joachim Roman Bar OFMConv., Warszawa

Giuseppe M. BESUTTI OSM, *Bibliografia Mariana 1967—1972*, Roma 1974, Edizioni „Marianum”, s. XV*, 358.

Kolejny piąty tom¹ międzynarodowej bibliografii mariologicznej rejestruje literaturę za lata 1967—1972 i omawia ponad 5200 pozycji. Piśmiennictwo rozmieszczone jest w 24 głównych działach, które z kolei posiadają dalsze podziały.

A oto szczegółowe działy bibliografii: I. Bibliografie; czasopism, bibliografie retrospektywne, regionalne, biblioteki, przeglądy literatury (53 pozycji). II. Traktaty systematyczne; encyklopedie, prace poszczególnych autorów, prace o charakterze katechetycznym (63 pozycji). III. Magisterium Kościoła; Orzeczenia papieskie — ogólne pisma, teksty poszczególnych papieży, kongregacje rzymskie, sobory — różne sobory, Sobór Watykański I, Sobór Watykański II — akta przygotowawcze, akta synodalne, opracowania, Episkopat, pisma poszczególnych episkopatów, poszczególni biskupi (361 pozycji). IV. Pismo Święte; ogólne zagadnienia, kwestie wstępne — introdukcje, Tradycja — ogólne zagadnienia, kwestie szczegółowe, Stary Testament — ogólne zagad., poszczególne Księgi — Genesis, Kronik, Izajasza, Jeremiasza, Ezechiela, Micheasza, Psalmów, Przysłów, Rut, Judyty. Nowy Testament — ogólne zagad., różne kwestie, Ewangelie, Ewangelie dziecięctwa, Ewangelia według Mateusza, Marka, Łukasza, Zwiastowanie, Nawiedzenie, Magnificat, Narodzenie, Oczyszczenie. Ewangelia według Jana — ogólne zagad. Prolog, Kana, Pod krzyżem. Listy św. Pawła. Apokalipsa (361 pozycji). V. Tradycja i historia mariologii: okres patrystyki, teksty, studia. Apokryfy — ogólne zagadn. Ewangelie apokryficzne. Protoewangelia Jakuba. Wniebowzięcie Maryi, różne inne zagadn. Apokalipsa apokryficzna. Okres średniowieczny, opracowania monograficzne, zbiory pism mariologicznych, cuda. Monografie mariologiczne w poszczególnych krajach: Afryka, Armenia, Kanada, Kościół bizantyjski, Kościół koptyjski, Kolumbia, Etiopia, Francja, RFN, Irlandia, Italia, Meksyk, Holandia, Polska (19 pozycji), Serbia, Hiszpania, Syria, Węgry, Rosja. Instytuty zakonne: augustianie, barnabici, benedyktyni, kameduli, karmelici, cystersi, klaretyni, krzyżacy, dominikanie, franciszkanie, marianie, salezjanie, studzy Maryi, różne inne męskie zakony, różne żeńskie kongregacje zakonne. Poszczególni autorzy m. in. Ignacy Antiocheński, Tertulian, Orygenes, Grzegorz Wielki, Piotr Aleksandryjski, Efrem, Augustyn, Alkuin, Piotr Lombard, Bernard z Clairvaux, Piotr Komestor, Franciszek z Asyżu, Tomasz z Akwinu, Bonawentura, Henryk z Gandawy,

¹ G. Besutti, *Bibliografia Mariana*, Roma T. 1: 1948—1950, wyd. 1950, s. 96; T. 2: 1950—1951, wyd. 1952 s. 160; T. 3: 1952—1957, wyd. 1958 s. XV, 356 T. 4: 1958—1966, wyd. 1966 s. XX, 505.

Mikołaj z Błonia, Marcin Luter, Jan Kalwin, Bazyli Rychlewicz, Falkowski Jakub, Henryk Newman (1478 pozycji). IV. Mariologia we wspólniczych czasach, mariologia posoborowa, różne kongresy mariologiczne (220 pozycji). VII. Przywileje i cnoty Maryi, wybraństwo, przeznaczenie, Niepokalane Poczęcie, łaska pełna, świętość i łaska, dziewiczość, Boże Macierzyństwo (153 pozycji). VIII. Maryja w historii zbawienia, Duchowe Macierzyństwo, Pośredniczka, ekonomia zbawcza, Kościół i Maryja (156 pozycji). IX. Wniebowzięta i Królowa, Wniebowzięcie, Królowa (37 pozycji). X. Aspekty doktrynalne: Maryja a Trójca św., Maryja a Duch Św., Maryja a Eucharystia i inne kwestie (66 pozycji). XI. Ekumenizm, ogólne zagadn., prawosławni, protestanci (170 pozycji). XII. Biografie, ogólne, różne kwestie (41 pozycji). XIII. Antropologia a mit, Maryja jako kobieta, mit (36 pozycji). XIV. Kult, aspekt historyczny, aspekt doktrynalny (106 pozycji). XV. Liturgia, bibliografie, święta — ogólne zagadn., Niepokalane Poczęcie, Narodzenie N.M.P., Zwiastowanie, Nawiedzenie, Oczekiwanie narodzenia Chrystusa, Wniebowzięcie i inne święta. Liturgia wschodnia — ogólne zagadn., liturgia bizantyńska, liturgia koptyjska, liturgia etiopska. Liturgia zachodnia — ogólne i różne zagadn., liturgia mozarabska, liturgia rzymska, reforma liturgiczna. Inne święta maryjne: Akatisto, Ave Maria, Anioł Pański, Ave Regina coelorum, litanie, officium parvum, Salve Regina, Sub tuum praesidium, Vigilia B.M.V. (153 pozycji). XVI. Duszpasterstwo maryjne, teoria przepowiadania maryjnego, duszpasterstwo (66 pozycji). XVII. Życie duchowe — ogólne zagadn., maryjność w życiu duchowym kapłanów, duchowość maryjna w życiu religijnym. XVIII. Nabożeństwa i msze maryjne w duszpasterstwie parafialnym (72 pozycji). XIX. Poszczególne formy pobożności maryjnej, 7 boleści Matki Bożej, Wspomożenia wiernych, Niepokalanego Serca, Różaniec, inne inwokacje maryjne (201 pozycji). XX. Stowarzyszenia maryjne, bractwa, kongregacje maryjne: Synowie Maryi, Legion Maryi, Milicja Niepokalanej (27 pozycji). XXI. Literatura maryjna — ogólne zagadn. Literatura maryjna w poszczególnych krajach: Kolumbii, Ekwadoru, Francji, Italii, Polski, Hiszpanii, Ameryki (36 pozycji). XXII. Sztuka maryjna. Ikonografia. Reprodukcje słynnych obrazów maryjnych. Sztuka maryjna w poszczególnych krajach. Poszczególni artyści. Muzea i wystawy maryjne. Wota. Muzyka. Filatelistyka (292 pozycje). XXIII. Kult maryjny lokalny. Sanktuaria — bibliografie, ogólne zagadn. Azja. Ziemia Święta. Azja Mniejsza. Indie. Wietnam. Europa — Austria, Belgia, Francja — La Salette, Lourdes. RFN. Wielka Brytania. Italia — Kalabria, Kampania. Jugostawia. Malta, Holandia. Polska — Częstochowa. Portugalia — Fatima. Hiszpania. Węgry. Egipt. Argentyna. Ameryka łacińska. Boliwia, Brazylia. Meksyk. Urugwaj (882 pozycje). XXIV. Różna inna literatura maryjna (103 pozycje). Tak szczegółowy układ bibliografii doskonale orientuje w piśmiennictwie. Przy poszczególnych pozycjach brak jest odnośników i to jest mankamentem bibliografii, gdyż szereg pozycji wiąże się z wieloma zagadnieniami i dlatego musimy przeglądać kilka działów.

Braki polskiej literatury mariologicznej w poprzednich tomach zostały uzupełnione i wypisane z ukazujących się tomów polskiej bibliografii teologii i prawa kanonicznego za lata 1940—1971.² W omawianym tomie nie weszła

² Bar, A. Schletz, *Polska bibliografia teologiczna za lata 1940—1948*, Warszawa 1969, s. 210; J. Bar, R. Sobański, *Polska bibliografia teologii i prawa kanonicznego za lata 1949—1968*, Warszawa 1972, s. 455; *Polska bibliografia teologii i prawa kanonicznego za rok 1969*, pod red. J. Bara, J. Frankowskiego, Warszawa 1971, s. 168; *Polska bibliografia teologii i prawa kanonicznego za rok 1970*, pod red. J. Bara, Warszawa 1972, s. 80; *Polska bibliografia nauk kościelnych za rok 1971*, pod red. J. Bara, R. Sobańskiego, Warszawa 1973, s. 104.

polska literatura mariologiczna z roku 1972. Bibliografia uwzględniła tylko 12 czasopism polskich na ogólną liczbę 92 czasopism wyznaniowych ukazujących się w 1971 roku³. Stąd wynikły braki w pełnej dokumentacji literatury mariologicznej z Polski. Dla przykładu brak artykułów m. in. S. Rumińskiego, *Poglądy mariologiczne ks. Franciszka Klemensa Balickiego, nieznanego kaznodziei-teologa z przełomu XVII—XVIII stulecia*, Poznańskie Studia Teologiczne, Poznań 1972, 139—191; J. Obłąk, *Oddanie się Matce Bożej w nauce bł. Maksymiliana Marii (wyjątki z pism i listów o Maksymiliana)*, Ateneum Kapłańskie 77(1971)422—458. Dlatego koniecznym jest aby mariolog polski wszedł do komitetu redakcyjnego bibliografii.

Monumentalne dzieło oddaje ogromne usługi nauce teologicznej.

ks. Roman Nir, Lublin

The Gospel as History, wyd. V. Vajta, Philadelphia 1975, Fortress Press, s. VIII + 247.

Dzieło jest IV tomem serii *The Gospel Encounters History (The Gospel and Unity, The Gospel and Human Destiny, The Gospel and the Ambiguity of the Church)*. Frapujący tytuł *Ewangelia jako historia*, naśladuje znane prace w ujęciu historiozbowczym: teologia jako historia, Objawienie jako historia, Kościół jako historia, i tym razem sugeruje problem podstawowego związku Ewangelii z historią ludzką w świecie. Jednocześnie historia jest potraktowana jako pewnego rodzaju *locus theologicus* ekumenizmu między protestantyzmem a katolicyzmem. Mimo to sam tytuł okazuje się dosyć niejasny i zbyt szeroki w stosunku do treści zamieszczonych 7 rozpraw.

W rozdz. I Regin Prenter, profesor teologii systematycznej uniwersytetu w Arhus (w Danii), analizuje *Dziela i słowa Jezusa Chrystusa* w ich znaczeniu uniwersalnym, tzn. bada zakres oddziaływania historii świętej, zwłaszcza historii Jezusa Chrystusa, na całą historię świecką. Przy tym historia święta (historia Jezusa Chrystusa, historia Kościoła, historia wiary) różni się od historii świeckiej na sposób augustyński, czyli jako historia ofiarnej Boga i bliźniego, historia naznaczona krzyżem, od historii miłości egoistycznej (s. 1—42). W Jezusie Chrystusie dokonało się podstawowe spotkanie „świętej historii Boga ze światem” i „historii człowieka z Bogiem”. To, co następuje potem, jest już raczej „po-historią”. Ponadto historia Jezusa Chrystusa jest historią właściwą, bo ma swoją językową obiektywizację w postaci języka i tekstu Biblii. Stąd każda późniejsza epoka wiary uprawia swoistą historię, interpretując Biblię. Ostatecznie autor zdaje się próbować, choć nie zawsze konsekwentnie, przedstawiać językiem empirycznym główny problem współczesnej teorii historii zbawienia.

W r. II Gustaf Wingren, profesor teologii systematycznej na uniwersytecie w Lund (Szwecja), zajmuje się związkiem słowa Bożego z człowiekiem (s. 43—75). Stawia on tezę, że Ewangelia czyli Dobra Nowina, zawarta w Biblii, odnosi się w kontekście stworzenia do jednostki: jest historią jednostki czyli Jezusa Chrystusa, posiada struktury nastawione na poszczególne jednostki ludzkie i konkretne sytuacje historyczne i jej adresatem jest indywidualny grzesznik. Aspekty społeczne, zwłaszcza w zakresie etyki, życia wspólnego, polityki i kultury, są tylko pewnymi konsekwencjami, ale bynajmniej nie jednoznaczными. W efekcie teza autora zmierza chyba do krytyki protestantyzmu, o ile w ogóle nie zaszło niedopuszczalne pomieszczenie jednostki w znaczeniu fizycznym z jednostką w znaczeniu społecznym i osobowym.

³ R. Nir, *Bibliografia wyznaniowych czasopism i biuletynów wewnętrznych w Polsce*, Chrześcijanin w Świecie (1971) nr 13, 85—93.